

МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС

ЭКАНОМІКА — ПА-ЗА ПАЛІТЫКАЙ

Першы Міжнародны кангрэс прамысловцаў і прадпрыемцаў планавалася правесці ў Азербайджане. Але з-за нестабільнасці абстаноўкі там было вырашана перанесці яго ў Мінск. У ім прымалі ўдзел 18 краін: усе рэспублікі былога Саюза, а таксама прадстаўнікі Балгарыі, Венгрыі, Польшчы.

На парадку гэтага прадстаўнічага форуму стаяла адно пытанне: каардынацыя дзейнасці ўсіх дзяржаў ва ўмовах нарастання крызісу ў эканоміцы. Разрыў гаспадарчых сувязей паміж прадпрыемствамі, размешчанымі ў розных, цяпер ужо незалежных дзяржавах, як вядома, прывёў да таго, што паміж імі не заключаюцца дагаворы. Больш таго, страчаны механізм адказнасці за аднабаковую адмову ад выканання падпісаных. Таму дзелавым людзям трэба было падпісаць пагадненне аб парадку заключэння і выканання гаспадарчых дагавораў, якое будзе насіць рэгіянальны характар і павінна быць ратыфікавана парламентамі дзяржаў, што ўваходзяць у СНД, а таксама іншых дзяржаў, якія арыентуюцца на адзіную эканамічную прастору.

Выступаючы перад пачаткам работы кангрэса і пасля яго на прэс-канферэнцыі перад журналістамі, старшыня каардынатара Савета МКПП, прэзідэнт Расійскага саюза прамысловцаў Аркадзь Вольскі падкрэсліў, што галоў-

ная мэта кангрэса дасягнута: «Гэта — далейшае яднанне прамысловцаў і прадпрыемстваў, развіццё ўсебаковых сувязей паміж імі. Я лічу, і са мною згодны былі ўдзельнікі кангрэса, што адбылася ў многіх выступленнях яго ўдзельнікаў, — эканоміка павінна быць па-за палітыкай».

Прадпрыемцы на гэтым форуме разгледзелі шэраг прававых пытанняў, праблемы цэнавай палітыкі, а таксама канкрэтызавалі структуру Міжнароднага кангрэса прамысловцаў і прадпрыемцаў.

НА ЗДЫМКУ: на кангрэсе МКПП.

ПРЫЗНАЧЭННІ

ВЫПРАУЛЯЮЦА ПАСЛЫ

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь назначыў Пятра Садоўскага Надзвычайным і Паўнамоцным паслом Беларусі ў ФРГ, а Уладзіміра Сянько — Надзвычайным і Паўнамоцным паслом у Польшчы.

Пётр САДОВСКИ. Да нядаўняга часу — старшыня парламенцкай Камісіі па міжнародных справах і знешнеэканамічных сувязях. Нарадзіўся ў 1941 годзе ў вёсцы Буцькаўшчына на Віцебшчыне. Беларус, кандыдат філалагічных навук, па спецыяльнасці — выкладчык нямецкай і іспанскай моў.

Пасля заканчэння ў 1964 годзе мінскага Інстытута замежных моў працаваў выкладчыкам, перакладчыкам, інжынерам-патэнтазнаўцам.

Уладзімір СЯНЬКО. Нарадзіўся ў 1946 годзе ў вёсцы Вішковічы Чашніцкага раёна Віцебскай вобласці. Беларус, закончыў станкабудаўнічы тэхнікум, служыў у арміі, затым вучыўся ў Маскоўскім інстытуце міжнародных адносін. На працягу многіх гадоў працаваў у пасольстве былога СССР у Польшчы. З 1991 года — намеснік міністра замежных спраў Беларусі.

Валодее польскай, англійскай і французскай мовамі.

НАША МАРКА

БРЫЛЬЯНТАВАЯ ЗОРКА

Міжнародны камітэт па адбору Нацыянальнага інстытута па маркетынгу, які складаецца з прызначаных прафесараў Амерыкі і Еўропы, прысудзіў узнагароду «Міжнародная брыльянтавая зорка» Кобрынскаму інструментальнаму заводу — за якасць вырабляемых на гэтым прадпрыемстве напільнікаў, гаечных ключоў і іншых інструментаў.

Узнагарода ўручалася ў аддзеле «Фіеста Амерыкана» ў Мехіка. На дырыжорні прысутнічалі лідары бізнесу з розных краін, кіраўнікі рэкламных кампаній, дзеячы мастацтва і культуры.

Прадстаўнікі Кобрынскага інструментальнага заводу не змаглі ўдзельнічаць у дырыжорні: не паспелі аформіць дакументы на выезд з рэспублікі. Спецыяльна для такога выпадку ў атрыманых з Мехіка запрашэнні значылася: «Прыз добраахвотнага атрымання»...

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

У Гомелі адбыўся агульнагарадскі сход камуністаў — членаў ПКБ. На ім прысутнічала каля 400 чалавек з горада і некаторых раёнаў вобласці. Была створана гарадская тэрытарыяльная арганізацыя ПКБ, яе выканаўчы камітэт.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета выдаў пастанову, паводле якой народныя дэпутаты Рэспублікі Беларусь, што працуюць у парламенце на прафесійнай аснове, маюць права на штогадовы аплатаемы водпуск у перыяд з 15 чэрвеня па 15 жніўня.

Сёлета Ваўкавыск святкуе 740-годдзе свайго заснавання, а на другі год адзначыць 490 гадоў з дня атрымання горадам магдэбургскага права.

Споўнілася 102 гады Еве Астапец, жыхарцы Давыд-Гарадка. Ева Сямёнаўна жыве разам з 78-гадовай дачкой, за межы двара не выходзіць, але яшчэ адчувае сябе добра.

Адбылася прэзентацыя рэспубліканскай тэлефоннай станцыі, якая займала статус міжнароднай: цяпер жыхар Мінска са свайго хатняга або службовага тэлефона можа без праблем пазваніць у любы горад Вялікабрытаніі, Германіі, Польшчы. У перспектыве гэта зможна зрабіць кожны жыхар Беларусі, да вызначаных трох напрамкаў дабавяцца яшчэ дзевяць.

Брэсцкі электралампавы завод разам з кампаніяй «Мауна карпарэйшн» ствараюць у Іордані міжнародную электратэхнічную кампанію. Напбок будзе мець 43 працэнты долевага ўдзелу. Першая лампачка будзе выпушчана праз год.

Закрыты рачны вакзал у Мазыры: ён прыносіць адны страты. Людзі перасталі карыстацца рачнымі суднамі з-за шалёнай цаны на білеты. У хуткім часе такі ж лёс, відаць, напаткае і Гомельскі рачны вакзал: на яго рахунку толькі за красавік 800 тысяч рублёў страт.

Развітыя еўрапейскія краіны маюць 906 кіламетраў дарог цвёрдага пакрыцця на 1000 квадратных кіламетраў тэрыторыі. Беларусь — усяго 337 кіламетраў. Да 2005 года прадугледжваецца набыць толькі ў сельскай мясцовасці 70—80 тысяч кіламетраў дарог.

Меш за 40 працэнтаў апытаных вайскоўцаў, што праходзяць службу ў рэспубліцы, становіцца ўспрымаюць назву нашай дзяржавы. А яе сімвалы — герб «Пагоня» і бел-чырвона-белы сцяг ухвалілі толькі каля 18 працэнтаў вайскоўцаў.

ПРЫСТУПКА ДА СЕМІНАРЫІ

ДУХОЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ

Пачаўся набор слухачоў у гомельскі Духовны ўніверсітэт маральнасці і культуры, які ў бліжэйшы час адкрываецца ў горадзе.

Мяркуючы па ўсім, вучоба тут будзе насіць духоўна-свецкі характар, бо да выкладання ва ўніверсітэце прыцягнуты, акрамя свяшчэннаслужыцеляў, педагогі ВНУ горада. Слухачам будучы чытаць гісторыю рэлігіі, Закон Божы, біблейскія сюжэты ў мастацтве і іншыя не зусім прывычныя для нас дысцыпліны. Праўда, за заняткі, якія будуць праходзіць раз у тыдзень, прыйдзеца плаціць. Мяркуюцца, што пры ўніверсітэце для веруючай моладзі будзе арганізавана падрыхтоўка да паступлення ў духоўную семінарыю, і дыплом аб заканчэнні ўніверсітэта стане лепшай рэкамендацыяй для гэтага.

Рэктарам ўніверсітэта выбраны епіскап Гомельскі і Мазырскі Арыстарх.

З ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ

КОЖНАМУ
ЗАМЕЖНАМУ ТУРЫСТУ —
ПА ПАРАВОЗУ

У першай дэкадзе чэрвеня адбылася прэзентацыя акцыянернага таварыства «Белінтур». Як адначасна падчас прэс-канферэнцыі з гэтай нагоды старшыня яго праўлення Яраслаў Няхай, новая ўстанова ўзнікла на грунце Дзяржкамінтурсты, сто працэнтаў працаўнікоў якога, цяпер ужо былога ведамства, выказалі згоду і жаданне працаваць у ёй.

У склад заснавальнікаў, якія далі жыццё «Белінтуру», уваходзяць: Мінскбізнесбанк, Беларуская чыгунка, фірма «Брэстінтур», Беларускае ўпраўленне грамадзянскай авіяцыі, гасцініцы «Планета» і «Юбілейная». Усе яны непасрэдна звязаны з замежным сервісам.

Той жа прамоўца прыпыніў і на задачах акцыянернага таварыства ў аднаўленні і развіцці індустрыі турызму на Беларусі. Неабходна «павярнуць ранейшых партнёраў з былых сацыялістычных краін да нас тварам». Сувязь з імі, як і з іншымі іншаземнымі фірмамі, будзе ажыццяўляцца з дапамогай прадстаўніцтваў расійскага «Інтурыста», аб чым ужо дасягнута дамоўленасць з Масквой. У планах нованароджанай структуры значыцца і аднаўленне спецыяльных тураў, якія славіліся раней, але былі зліквідаваны гадамі крызісу. Размова ідзе аб балетных, асабліва аб спецыяльных турах для спартсменаў, футбалістаў і хакеістаў.

Увогуле кажучы, гэта сфера дзейнасці дзяржавы, якая лічыцца высокарэнтабельнай, перажывае заняпад, аб чым сведчыць і дынаміка замежнага турызму. У 1989 годзе сталіцу незалежнай Беларусі наведалі 130 тысяч падарожнікаў з замежжа, у 1990-м — 50, 1991-м — 30.

Між тым у нашай рэспубліцы ёсць добрыя кандыцыі для дзейснага і разумнага гаспадарання ў гэтай галіне, што і даказвае «Брэстінтур», дзе кіраўніком В. Шыманка. Можна згадаць і пра пеляванне ў Бела-вешскай пушчы, рыбалку і адпачынак на Нарачы і Браслаўскіх азёрах. Узнікаюць і даволі экстравагантныя ідэі нашага беларускага вока віды баўлення. Аматары паравозаў з Англіі нядаўна наведлі Беларусь, дзе здзейснілі сваю мару пакатацца на гэтых машынах, вестунах тэхнічнага прагрэсу пачатку XX стагоддзя, якія ў нас яшчэ не даспелі заржаваць.

У размове кіраўнікоў асацыяцыі з журналістамі была закранута і тэма турыстычных сувязей з замежнымі суайчыннікамі, аднымі з самых зацікаўленых, патэнцыяльных наведвальнікаў Бацькаўшчыны. «Белінтур» працуе над вялікай праграмай захадаў па актывізацыі такіх кантактаў з землякамі, што жывуць у Ізраілі. Цяпер яны, атрымаўшы візу ў Беларусь, могуць свабодна працягваць падарожжа па іншых краінах СНД. Аднак праблемы візавай зоны існуюць. І калі ў адносінах да Ізраіля пытанне вырашана, застаецца тут прапанаваць турыстычны прадукт, дык з іншымі дзяржавамі, напрыклад, з Тайванем, наадварот. Вядома, што цікавіць тайванцаў больш за ўсё, а з візай цяжэй. У Маскве яна каштуе 120 долараў, у Мінску — 40. Над гэтым пытаннем праца працягваецца. Відаць, нам пашанцавала, што мы — не тайванцы...

Рыначныя адносіны даюць шанец прыватным турыстычным канторам скласці канкурэнцыю акцыянернаму таварыству. Тым не менш прадстаўнікі апошняга заявілі, што гатовы да супрацоўніцтва, але прыветны гешэфт «не можа захаваць сур'езнага турыста». Сёння ён абмяжоўваецца бізнестурамі ў Турцыю і суседнюю Польшчу, не забяспечваючы аічных кліентаў варункамі нават першай неабходнасці, а аб цывілізаваным сервісе для заходніх пакуль што гаварыць не даводзіцца.

Але і акцыянераў «Белінтура» чакаюць немалыя складанасці, якія яны добра бачаць. Безумоўна, замежны турызм немагчымы без транспартнага абслугоўвання. А транспарт — без дзяржаўных датачыі, у тым ліку і валютных. І на паветраным флоце, і на чыгуныцы склалася вельмі цяжкае становішча. Парадаваць пасажыраў пакуль няма чым. Наглядзячы на тое, што плата за праезд і без таго высокая, тэндэнцыя да яе росту будзе мець месца і надалей. Ды шлях да выхаду з крызісу (адзін з іх) акраз і праходзіць праз станаўленне і ўдасканалванне беларускай індустрыі замежнага турызму.

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

БЕЛАРУСКА-РАСІЙСКІЯ АДНОСІНЫ

НЕ «СТАРЭЙШЫ БРАТ», А СЯБАР

12 чэрвеня народы Расіі ўпершыню адзначылі Дзень незалежнасці. Споўніўся год з дня ўтварэння новай дэмакратычнай расійскай дзяржавы. Напярэдадні свята карэспандэнт БЕЛТА сустрэлася са Старшынёй Савета Міністраў Беларусі Вячаславам Кебічам і папрасіла яго каротка прааналізаваць стан двухбаковых адносін з Расіяй, перспектывы іх развіцця. Кіраўнік беларускага ўрада сказаў:

— У нас, у Беларусі, цяпер стала модным крытыкаваць урад за тое, што ён нібыта ідзе ў фарватары расійскай палітыкі. Робяць гэта і левыя сілы, і

правыя. Я такой крытыкі рашуча не прымаю. Заяўляю з усёй адказнасцю: мы вядзем паўнакроўную самастойную палітычную лінію. Але грэбаваць існуючымі добрымі адносінамі з Расіяй было б проста нерэзумна. Наадварот, у дзелавых і ўзаемавыгадных адносінах з велізарнай краінай мы бачым вялікія магчымасці для дынамічнага развіцця Беларусі.

Хачу вярнуцца крыху назад, да пачатку 1992 года. Кіраўніцтва рэспублікі з пэўнай трывогай уступала ў паласу пераходу да рыначных адносін. Мы не кінуліся па прыкладу іншых у рынак, як у вір галавой, і не

пабяжылі пакінуць у прамысловасці дзяржаўны заказ. Гэта дало магчымасць пазбегнуць анархіі, захаваць эканамічную раўнавагу і кантраляваць сітуацыю.

Але распад Саюза ССР паставіў яшчэ адну вельмі складаную задачу — тэрмінова наладжваць новыя эканамічныя сувязі паміж краінамі СНД. Вядома, у першую чаргу мы звярнуліся да вялікай Расіі. Гэта і зразумела, таму што ў нашым агульным валавым нацыянальным прадукце яна займае сёмае значнае месца. У многіх беларускіх і расійскіх прадпрыемстваў склаліся добрыя,

пабудаваныя на ўзаемных інтарэсах і пазаве адносін. Адмовіцца ад усяго гэтага на карысць некаторым палітыкам? Такі крок, акрамя шкоды абодвум бакам, нічога б не прынес.

26 чэрвеня ў нас у Мінску намечана правесці чарговую сустрэчу кіраўнікоў урадаў СНД. Я як прэм'ер-міністр рэспублікі, у якой знаходзіцца штаб-кватэра Садружнасці, зраблю ўсё, каб яна існавала, а не распалася.

На жаль, мы не бяром прыклад з еўрапейскіх дзяржаў, якія імкнуцца да інтэграцыі ў рамках адзінай Еўропы. Бо ніхто ў свеце не сумняваецца ў суверэнасці і незалежнасці нават самых маленькіх з іх. І краіна СНД ніхто не перашкаджае, застаючыся незалежнымі, мець добрыя адносіны адна з адной і дапамагаць у меры сіл зноў-такі адна адной

эканамічна, застаючыся ў Садружнасці. Тым больш, што мы пакуль што з'яўляемся «сіяміскімі блізнятэмі», не гатовымі да раз'яднання. Зыходзячы з гэтага, заклікаю захаваць Садружнасць. Я разумею, што ў гісторыі можа здарыцца ўсякае. Дапускаю нават, што хтосьці з цяперашніх членаў Садружнасці можа яе пакінуць. Але рабіць з гэтага трагедыю, панікаваць прычым няма.

Цяпер мы з уласцівым беларускаму народу спакоем распрацоўваем канцэпцыю двухбаковых уземаадносін з усімі рэспублікамі СНД. Вось гэтаму прыклад. 26 чэрвеня мы маем намер заключыць шматпланавы, усебадымны дагавор з Расіяй. Яго падпішуць міністры замежных спраў. Так што ў будучыню беларуска-расійскія адносіны я гляджу з аптымізмам.

Валянціна МЕНШЫКАВА.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Аб якіх зручнасцях можна казаць, калі ў такіх «тыпавых» вёсках, што мне прыходзілася распрацоўваць, прадугледжваецца для адной сядзібы зямлі ледзь ці не на адну толькі градку. Добра, цыбулю, напрыклад, ты там пасадзіш, а агуркі, бульбу?.. Вяры нямоглая, старэнькая бабулька за некалькі кіламетраў зямлю пад тую ж бульбу?!

— Ці не здаецца вам, Мікалай Міхайлавіч, што вы кідаеце камень у свой агарод? Навошта ж было праектаваць тыя ж Вяліччы такімі стандартнымі, як вы кажаце?

— Каб жа была мая воля. Прадставіш праект свайму кіраўніцтву, і пакуль пройдзе ён усе інстанцыі, шпых атрымоўваецца — так урэжучь, спросцяць, абкарнаюць: ні сабе, ні людзям радасці не прыносіць твая архітэктурная распрацоўка. Не, не ва ўсім я вінавачу кіраўніцтва. І яны за тое, каб добра і зручна людзям жылося ў нашых дамах. Толькі раптам аказваецца: то матэрыялаў не хапае, то нейкі старшыня-мудрэц папросіць «пацясніцца», каб менш

уся гэта творчасць абмяжоўвалася строгімі рамкамі: «свайго» няшмат чаго ўнясеш: не павінна быць ніякай самадзейнасці, а калі што і ўдавалася «прабіць», то ізноў фінансаў не хапае, то матэрыялы патрэбныя не знаходзяцца.

— І ведаеце, склалася дзіўная сітуацыя. — разважае Мікалай Міхайлавіч. — энергія, як кажуць, б'е праз край, працуў ды працуў, а тут табе нібы рукі звязваюць. Калі каму-небудзь прыходзілася бываць на вуліцах Кедышкі ці Валгаградскай у Мінску, то не мог ён не звярнуць увагу на архітэктурную іх: стаяць аднолькавыя пабудовы, жылыя дамы як запалкавыя пачкі — ні фрэсак, ні іншых упрыгажэнняў.

Раней казалі: «Нядаўна вайна скончылася. Людзям хоць нейкі дах над галавой патрэбны. Не да прыгажосці. Трэба як мага хутчэй будаваць дамы».

кты, падобныя нават у кожнай дробязі, як дзве кроплі вады?!

Каб доўга не раскаваць, не крытыкаваць сваю работу, зазначу: лепшай з'яўляецца школа спартыўнага рэзерву, што на вуліцы Філімонава... Тут мне ўдалося найбольш удала справіцца з задамай, унесці сваё, адышоўшы ад традыцыйных для многіх архітэктараў распрацовак.

Удумлівага і няўрымслывага архітэктара заўважылі і за межамі сталіцы. Паступаюць заказы на праектаванне музея-панарамы з Барысава і з Польшчы, з Сувалак на ўзвядзенне школы. Яго заўважылі, яго сталі цаніць як высокакваліфікаванага спецыяліста.

І таму некалькі нечаканым для сяброў і супрацоўнікаў «Белдзяржпраекта» стала звалненне Мікалая Дзятко з інстытута. Ён адкрывае сваю майстэрню. А першая работа яго таксама для многіх нечаканая: ён узяўся за распрацоўку культурных аб'ектаў.

— Неяк даведаўся, што ў Пінску збіраюцца пабудоваць кафедральны сабор. Зрабіў свой праект і адправіў на суд самому мітрапаліту Фларэту. Мая распрацоўка спадабалася ўладыку.

— Я не хацеў бы здзіўляцца вашаму выбару. І усё-такі: чаму культурныя ўстановы вы, Мікалай Міхайлавіч, выбралі? Палічылі, што «царкоўнікі» людзі багатыя, што не пашкадуюць грошай на будаўніцтва любовы храма, быў бы цікавы праект яго?

— Наконт грошай. Рабіце высновы самі: нашы царкоўнікі рады былі б звярнуцца праз газету «Голас Радзімы» за фінансавай дапамогай (адрас разліковага рахунку знаходзіцца ў рэдакцыі. — Я. Т.), бо на ўсё і ў іх сродкаў не хопіць.

І сапраўды, у адрозненне ад свецкіх, так бы мовіць, распрацовак, з культурнымі працаваць цікавей, больш творчасці. Але і тут ёсць свае рамкі. Фантазія мая, архітэктара, павінна ўзв'язвацца з многімі аспектамі. Пасля

семицатага года на тэрыторыі Беларусі царквы, храмы, саборы былі ў большасці разбураны. І вось перад тым, як прыступаць да праекта, чарцяжоў, макетаў будучай пабудовы, трэба перагартваць не адзін архіўны дакумент, даведачную літаратуру, добра пазнаёміцца з фатаграфіямі, чарцяжамі культурных устаноў мінулых гадоў... Не налічыце толькі, што я хачу займацца нейкай рэстаўрацыяй. Проста тут павінна захоўвацца традыцыя — шматвяковая традыцыя беларускага народа. У гэтай архітэктурнай павінны вытрымлівацца наш айчыны стыль, духоўнасць, абраднасць і нават прыналежнасць менавіта да той канкрэтнай мясцовасці, дзе будзе ўзведзены храм: у Полацку — адзін, а ў Мінску другі, кожны мае індывідуальнае, сваё.

Ад Мікалая Дзятко даведаўся, якія культурныя ўстановы будуць пабудаваны на тэрыторыі Беларусі. Асноўныя з іх тры храмы ў Мінску — па вуліцах Прытыцкага, Каліноўскага і ў мікрараёне Чыжоўка. І да ўсіх іх мае дачыненне Мікалай Міхайлавіч. «Хачу, — кажа ён, — каб у гэтых храмах чалавек адухаўляўся, адпачываў душой і целам, набіраўся жыццёвай мудрасці, вучыўся дабру. І ў гэтым далёка не апошняю ролю адыграе архітэктурная распрацоўка культурнага збудавання».

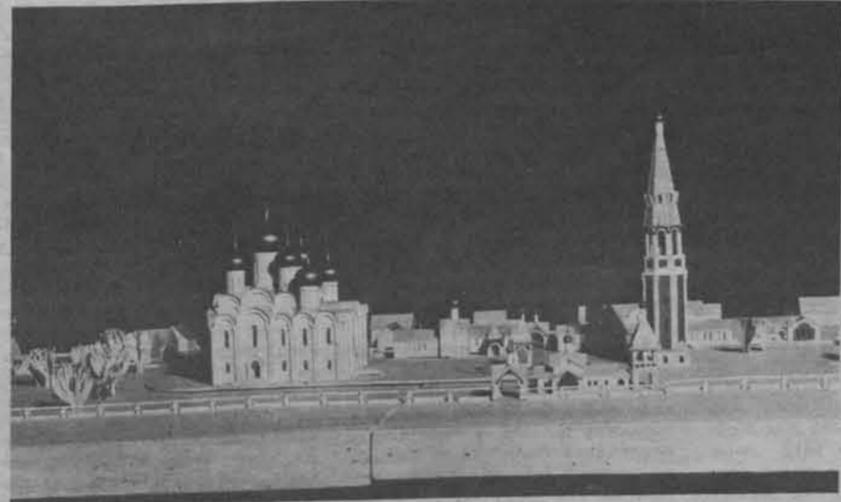
Хочацца верыць, што Мікалай Міхайлавіч пакіне на гэтай зямлі яшчэ не адзін свой выдатны «аўтограф». Архітэктар знаходзіцца ў самым росквіце творчых сіл. У тым стане, калі задуманае лёгка ператвараецца ў рэальнасць. Пажадаем жа яму ўсяго найлепшага.

Людзек ТУРАЙКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: так выглядае макет кафедральнага сабора ў гонар святога Феадора Пірана, заступніка горада Пінска; школа на вуліцы Філімонава ў Мінску, праект якой быў распрацаваны архітэктарам Мікалаем Дзятко.

Фота В. СТАВЕРА і з архіва архітэктара Мікалая Дзятко.

АЎТОГРАФЫ АРХІТЭКТАРА

плошчы вёска займала (і гэта цяпер, калі многа зямлі пустуе ў калгасах!). — Можна вы за тое, каб не чапаць вёскі, няхай самі як хочучь, так і аднаўляюцца, без старонняй, «гарадскай» дапамогі?

— Не. Вёска цяпер не ў стане весці добрае будаўніцтва сама. І наша дапамога патрэбна. Але я бачу яе строга індывідуальнай: няхай я, архітэктар, перад тым як пачынаць праектаваць, абыду літаральна кожнага будучага наважыла і спытаю: «Што табе патрэбна акрамя самой хаты, хлява ці гаража? Можна яшчэ майстэрню, лазню?..»

Чалавек, якому спадабалася абраная прафесія, шукае работу для душы, стараецца ўвасобіць у жыццё свае задумы. Нялёгка ўсё гэта даецца. Нярэдка здараюцца і расчараванні, і няўдачы. Вось і з Мікалаем Міхайлавічам так. Адрозна скажам: не па душы аказалася работа «вясковага» архітэктара.

І Мікалай Дзятко пераходзіць працаваць у інстытут «Белдзяржпраект». Тут падабраўся творчы калектыў з трынаццаці чалавек. Займаецца архітэктурнымі распрацоўкамі школ, культурна-бытавых аб'ектаў. На жаль,

Усё зразумела. На жаль, будаўнічы голад спатоліць і па сёння не ўдалося. І усё-такі не маем мы права такія «безаблічныя» пабудовы ўзводзіць. Хаця я супраць і занадта шыкоўных аб'ектаў. Напрыклад, не ўпэўнены, што Рэспубліканскі палац культуры прафсаюзаў на Цэнтральнай плошчы стане архітэктурнай візітнай карткай Мінска. Затое мне, спецыялісту, добра бачна, у якую капеечку выльецца гэта будаўніцтва.

— Мікалай Міхайлавіч! Вы ў «Белдзяржпраекце» прапрацавалі не адзін год. Няўжо нічога створанага вам не хочаце запісаць у свой актыў, што б прынесла задавальненне? Ці, праходзячы міма аб'екта, узведзенага па вашаму праекту, не стараліся сарамліва адварочваць ад яго галаву?

— Бачыце, складана адказаць на ваша пытанне. Чаму я павінен адварочваць галаву ад майх распрацовак? Кожнае збудаванне, школа або дзіцячы сад, скажам, не псуе выгляд ніводнаму мікрараёну Мінска. Іншая справа, што не ўсё ўдалося зрабіць, як задумаў. І чаму, напрыклад, нас прымушаюць будаваць (а больш дакладна, — праектаваць) «тыповыя» аб'е-

НОВАЕ ВYДАННЕ САЮЗА ПАЛЯКАЎ БЕЛАРУСІ

Выйшаў з друку першы нумар часопіса «Magazyn polski» — другое, поруч з газетай «Глос з-над Немна», польскамоўнае выданне Саюза палякаў Беларусі.

Польская прэса на Беларусі мае шматвяковыя традыцыі. Газеты на польскай мове пачалі выдавацца тут па меншай меры з XVIII стагоддзя. Да 1940 года польскія газеты легальна выходзілі ў Савецкай Беларусі. Больш таго, нават у гады Вялікай Айчыннай вайны, побач з беларускімі і рускамоўнымі антыгітлераўскімі, выходзілі падпольныя і польскія антыгітлераўскія выданні (гэта тема да нядаўняга часу была закрытай для журналістаў).

Аднак пасля вайны ў гады бяздумнага разгону аднаго з горшых на зямлі талітарных рэжымаў, які ў ахвяру ідэалагічным міфам (накшталт збліжэння і зліцця нацыяў і народнасцей СССР) прыносіў лёсы дзесяткаў малых народнасцей і нацыяў, існаванне польскага друку ў Беларусі было непатрэбным і недарэчным. Адназначна або поўнае «зліццё» палякаў з беларусамі, або іх называлі «акаталічанымі беларусамі», якіх для вырашэння нацыянальнай праблемы неабходна проста зрабіць атэістамі.

Дэмакратызацыя грамадскага жыцця канца 80-х — пачатку 90-х гадоў, станаўленне суверэннай беларускай дзяржавы зноў выклікалі да жыцця з'яўленне польскага друку ў Рэспубліцы Беларусь. У 1989 годзе ў Гродне пачала выходзіць польскамоўная газета «Глос з-над Немна», а потым з'явіўся на свет і кварталік «Magazyn polski» — цудоўна ілюстраваны, выдадзены на добрай паперы польскамоўны часопіс.

Змест яго лагічна прадуманы, глыбока раскрывае розныя бакі як мінулага жыцця польскай народнасці на беларускай зямлі, так і сучаснага. Часопіс мае такія раздзелы, як «Нашы слёўныя землякі», «Вера і чалавек», «З гісторыі польскага друку ў Беларусі», «Скарбніца польскай літаратуры», «Легенды нашай зямлі», «З гісторыі гарадоў і вёсак», «Выдатныя вучоныя нашай зям-

лі», «Нашы касцёлы», «Народныя традыцыі» і інш. У кожным з гэтых раздзелаў прадстаўлены змястоўныя матэрыялы, цікавыя для чытача любой нацыянальнасці. Напрыклад, у раздзеле «Нашы слёўныя землякі» змешчаны нарыс пра Тадэвуша Касцюшку, які нарадзіўся ў вёсцы Марачоўшчына Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці і які адыграў выдатную ролю ў гісторыі абодвух народаў — польскага і беларускага. Не без падставы нацыянальны герой Беларусі Кастусь Каліноўскі (пра гэта, праўда, не гаворыцца ў артыкуле) для пашырэння сацыяльнай базы паўстання 1863 года звяртаўся да вопыту паўстання 1794 года пад кіраўніцтвам Касцюшкі.

Цікавы нарыс Аляксандра Сняжко «Казімеж Нарбут», прысвечаны жыццю і дзейнасці аўтара першага падручніка па логіцы на польскай мове Казімера Нарбута, ураджэнца Лідчыны, які быў блізім сваяком Тадэра Нарбута, выдатнага гісторыка Літвы.

Жыццёвы шлях архіепіскапа — мітрапаліта Мегілёўскага Казімежа Свентака апісваеца Збігневам Сухарам у нарысе «Палескі рапсод». Цікава адзначыць, што архіепіскап Мегілёўскі дзесяць год правёў у сталінскіх лагерах (1944—1954). На старонках часопіса шмат выдатнай, падобранай з вялікім эстэтычным густам польскай паэзіі. Есць таксама хроніка сучаснага жыцця Саюза палякаў Беларусі. Вядома, побач з удалымі, у часопісе маюцца і матэрыялы, якія, як нам здаецца, не кожнаму чытану прыйдуцца даспадобы. Напрыклад, гумарыстычны фельетон «Трагедыя Сашкі «ўдарніка», які апісвае падзеі, што адбываліся нібыта ў грамадскім жыцці Мінска ў канцы 20-х гадоў.

У цэлым жа гэта цудоўнае выданне пераканаўча паказвае, што ў Беларусі і палякаў, якія шмат вякоў жылі на адной зямлі, вельмі шмат агульнага і ў гісторыі, і ў культуры, і ў народных традыцыях, і ў мове, і ў іншых галінах матэрыяльнага і духоўнага жыцця.

Вачаслаў ШАЛЬКЕВІЧ.

ПРЫМІРЭННЕ

— Мы прыехалі да вас, каб лепш даведацца пра ваша сённяшняе жыццё, якое праходзіць пад знакам вялікіх палітычных і эканамічных пераўтварэнняў, а таксама пад знакам чарнобыльскай трагедыі, — заявіў відны грамадскі дзеяч ЗША Дональд Нід у час сустрэчы ў Беларускай камітэце абароны міру. Разам з Барбарай Скінер ён узначаліў групу амерыканцаў з дваццаці чалавек (у тым ліку сем свяшчэннікаў), паездка якіх была арганізавана Цэнтрам Дж. Конары па прымірэнню паміж ЗША і краінамі былога СССР, прэзвітэрыянскай царквою краіны і Саветам па абмену грамадзянамі. У час знаходжання ў Мінску ў гасцей з Амерыкі, як тым чакалі, было шмат сустрэч. Яны пры-

сутнічалі на службе ў кафедральным саборы, пабывалі ў Мінскім епархіяльным упраўленні, зрабілі паездку ў Хатынь, пазнаёміліся з беларускім народным мастацтвам.

— Вярнуўшыся дадому, — сказаў Д. Нід, — мы раскажам суайчыннікам пра тое, што тут убачылі. Мы хочам, каб у Амерыцы больш ведалі аб працалюбстве і мужнасці беларускага народа. У гэтым была мэта нашай паездкі.

Э. ГАРЫН.

НА ЗДЫМКУ: у час прыёму ў Беларускай камітэце абароны міру. Выступае Дональд Нід.

Фота В. СТАВЕРА.

ФРАНЦУЗСКАЯ НАВАЛА І ПАСЛЯ ЯЕ

[Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.].
эканомна, лагічна. О наступленні глaвных сил наполеонавскай арміі расказаць неабходна—без таго нельга паняць ход з'яўленняў, а военныя дзеянні заваоеўцаў у Прыбалтыке і на Украіне можна не освещать». Вось так вучыць доктар педагогічных навук Н. Дайры настаўнікаў-гісторыкаў у сваёй брашуры «Главное усвоить на уроке» («Знанне», Москва, 1984). Аб Беларусі, дзе орды Напалеона прайшлі, усё змятаючы і знішчаючы, як саранча, ён наогул нічога не гаворыць. А як мы ведаем з гістарычных крыніц, першыя перамогі над наполеонаўцамі была пад Кобрынам 15 чэрвеня 1812 года. Але ў брашуры пра гэта ні слова, бо яе дамогся не ліслівы царадворац і таленавіты военачальнік М. Кутузаў. Аднак жа паддзям да тэмы. У ноч на 12(24) чэрвеня 1812 года без аб'яўлення вайны «Вялікая армія» (647 158 чалавек і 1 372 гарматы) пад кіраўніцтвам Напалеона Банапарт (пераадзетага ў польскую вайсковую форму) перайшла цераз межавую рэку Нёман у раёне Коўна (Каўнаса). Гэты момант апісаў Ф. Цютчаў:

Победно шли его полки,
Знамена весело шумели,
На солнце искрились
штыки,

Мосты под пушками
гремели—

И с высоты, как некий бог,
Казалось, он парил над ними
И дивгал всем и все стерег
Очами чудными своими...

А неўзабаве яго шматлікія войскі ступілі на тэрыторыю сучаснай Беларусі. Няхай прабачыць мне шануюны чытач, што я не буду весці гаворку аб германскай рускай арміі, такіх відных яе палкаводцаў, як Барклай дэ Тольі, Баграціён, Мілаградзкіч, Платаў і іншых. Мае пакуты аб маёй роднай зямлі. Яна была кінута на гоньван-

не французам, палякам, немцам, італьянцам, аўстрыйцам, іспанцам... Гэта замоўчвае афіцыйная літаратура і тых, «застойных», і нашых часоў.

І запалалі беларускія гарады і мястэчкі, вёскі і засценкі. Рабункі, марадзёрства, насілле, разбой, забойствы, крадзяжы—вось што ўяўляла сабой вайна французам.

Расійскі чыноўнік В. Дубровін па свежых слядах пісаў аб палювым сёлах і прадмесцах гарадоў, вуліцах, усыпальных параненымі і мерцвякамі.

Як успрыняў беларускі народ нашэсце французам? Адразу адкажу—неадназначна. Вярхі (у сваёй большасці), асабліва польская шляхта, у тым ліку і апалчанае беларускае, пайшлі на змову і ўслужэнне наполеонаўцам. На згоду пайшлі і беларускія жыды (так у той час звалі яўрэям). Народныя ж нізкі і частка патрыятычнай беларускай шляхты паўсталі на абарону сваёй радзімы ад чужаземцаў. Вось, да прыкладу, якім было становішча на землях Клецка: «Мясцовое насельніцтва аказвала рускім войскам усялякую падтрымку: дапамагала на пераправах праз рэкі, забяспечвала харчаваннем і фуражом, выходжала параненых... У гэты цяжкі для нашага народа час мясцовая шляхта і буйныя памешчыкі здрадзілі яму. Заварожаныя лёгкімі перамогамі Напалеона, жадаючы заслужыць у імператара асобыя прывілеі, яны перайшлі на бок акупантаў. Са шляхты навакольных засценкаў у раёне Нясвіжа і Клецка быў сфарміраваны конны полк на чале з князем Дамінікам Радзівілам. Гэты полк у складзе атрадаў князя Юзафа Панятоўскага рухаўся ў першыя шэрагах войск Напалеона на Маскву». (Чорны Д. М. Клецк. Мн.: Беларусь, 1991).

Мясцовыя польскія паны-зdraднікі, у тым ліку і такі відны беларуска-літоўскі магнат,

як Міхаіл Радзівіл (яму надалі званне генерала брыгады польскай арміі), спаліся траўкай перад захопнікамі, бо за імі пакінулі ўсе прывілеі і маёмасці. За здраду яны атрымлівалі незвычайна ў французам, якія стварылі для сваёй выгоды і аручнасці і на заміванне здраднікам Віленскую, Гродзенскую і Мінскую губерні, Беластоцкую вобласць. Яны падпарадкаваліся Камісіі часовага кіраўніцтва Вялікага княства Літоўскага, якая вельмі паспяхова рабавала беларускі народ. Дастаткова прывесці такія звесткі з кнігі І. Крэня і Я. Мараша «Шчучыні», 1989 года выдання: «8 жніўня 1812 года Вярхоўнае камандаванне французскіх акупачных улад загадала арганізаваць крэмы, якія павінны былі забяспечваць французскую армію. Адна з іх—на 10 тысяч порцый—была створана ў Шчучыні. Для палавання яе запасаў трэба было паставіць 40 гарцаў жыта, 40 вёса, 2 гароку, 80 фунтоў сена і столькі ж саломы».

13 жніўня захопнікі аддалі новы загад, у якім у краме Шчучына яшчэ трэба было мець «у гатоўнасці гарэлку і жывёлу».

На чале губерняў Віцебскай і Мегілёўскай сталі адміністрацыйныя камісіі «польскага праўлення», укамплектаваныя польскімі памешчыкамі.

Тэрыторыя Вялікага княства Літоўскага была падзелена на дэпартаменты і падпрэфектуры, якія ўзначалілі французскія чыноўнікі і інтэнданты разам з польскімі памешчыкамі.

У той час, калі вярхі старання адраблялі свае срэбранікі ў захопнікаў, прсты беларускі люд змагаўся, што вымушала Напалеона трымаць значныя сілы ў тыле. Так, нават напярэдадні слаўтай Барадзінскай бітвы Банапарт вымушаны быў накіраваць 10 тысяч жаўнераў на падмогу 12-тысячнаму гарнізону ў горадзе Віцебску.

Magazyn
POLSKI

Brześć Grodno Homel Mińsk Mohylów Witebsk

104 wydania I. Nr 1 '92 kwartalnik cena 5 ru

ПАЛЕМІКА

«СКУЛЬ, ЯКОГА МЫ РОДУ?»

НЕКАЛЬКІ ДУМАК ПРА ПАХОДЖАННЕ БЕЛАРУСАЎ

РАШЭННЕ напісаць гэты матэрыял узнікла ў мяне пасля апублікавання ў «Голасе Радзімы» (№№ 35—39 за 1991 год) артыкула М. Піліпенкі «Як спытаюцца нас... (гістарычныя нататкі пра ўзнікненне Беларусі)», які з'яўляецца, скажам так, «канспектам» кнігі гэтага вучонага «Узнікненне Беларусі. Новая канцэпцыя» (Мн., Беларусь, 1991). Я не збіраюся пісаць рэцэнзію і ўвогуле аспрэчваць меркаванні, выказаныя асабіста М. Піліпенкам. Я хачу толькі тэзісна выказацца, наколькі гэта магчыма на старонках газеты, накіонт стэрэатыпаў, якія склаліся ўвогуле ў гістарычнай навуцы і якія ў пэўнай ступені перашкаджаюць бачыць праблему этнагенезу беларусаў у гістарычнай рэсперектыве.

1. Трыдцатыя гісторыкі падзяляюць працэс нараджэння народа на этапы, якія называюцца «фарміраваннем народнасці» і «фарміраваннем нацыі». Гісторыкаў паўтараюць мовазнаўцы, якія таксама падзяляюць галоўную прыкмету народа — яго мову на «мову народнасці» і «мову нацыі». Між тым, ніводзін грамадазнавец ці лінгвіст яшчэ пераканаўча не растлумачыў розніцу паміж гэтымі шэрагамі паняццяў. А ўсё таму, што розніцы ніякай няма. Фарміраванне народа — гэта адзіны працэс, які мае свой пачатковы этап, на якім адбываецца інтэграцыя тэрытарыяльных дыялектаў, выпрацоўваюцца агульныя для ўсіх прадстаўнікоў данага грамадства нормы, якія паступова пачынаюць успрымацца як аб-

язковыя і асноўныя ў канкурэнцыі з нормамі шэрагу дыялектаў і замацоўваюцца дзякуючы кансалідуючай ролі і распаўсюджванню літаратурнай мовы, з'яўленне якой знамянае наступленне завяршальнага этапу фарміравання мовы і народа.

2. Узнікненне беларусаў традыцыйна звязваюць з XIV, часам, як у М. Піліпенкі, з XV—XVI стагоддзямі. Лічыцца, што ў XIII—XIV стагоддзях Старажытнаруская дзяржава распалася, перастаў існаваць і старажытнарускі этнас (усходнеславянская народнасць), замест жа апошняга з'явіліся тры самастойныя народы — рускія, беларусы, украінцы. Пры такім падыходзе да сутнасці праблемы палітычнай гісторыі прама-лінейна накладваецца на гісторыю этнічную. Але адкуль усё ж з'явіліся тэды—XIV—XV стагоддзі? Іх ніхто не выдумваў. Менавіта з гэтым часам этнографы і мовазнаўцы звязваюць з'яўленне найбольш выразных рысаў матэрыяльнай і духоўнай культуры беларусаў і прыкмет уласна беларускай мовы, а не якойсьці заходняй разнавіднасці старажытнарускай мовы. Аднак ці не азначае усё гэта, што, па-першае, папярэднія часы не

пакінулі дастаткова колькасці фактаў і матэрыялаў, якія дазволілі б рабіць іншыя вывады, а па-другое, што «найбольш выразныя рысы і прыкметы» — гэта завяршальны этап нараджэння народа і яго мовы? Яшчэ Максім Багдановіч у 1915 годзе слушна заўважыў: выразна вызначаным, самастойным народам беларусы з'явіліся ўжо ў XII—XIII стагоддзях (гл. яго нарыс «Беларусы»). Не выпадкова, на рубжы XIII—XIV стагоддзяў беларусы пачалі ствараць сваю першую дзяржаву — Вялікае княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае. Стварэнне дзяржавы знаменавала з'яўленне беларускага народа, народнасці, нацыі (гэтыя тэрміны мы ўжываем тут як сінонімы). XV—XVI стагоддзі пры такой інтэрпрэтацыі праблемы этнагенезу беларусаў мы разглядаем як этап паступовага росквіту беларускага этнасу і беларускай мовы (своеасаблівы «залаты век»). У гэты перыяд фарміруюцца беларуская літаратурная мова, якая стала афіцыйнай, дзяржаўнай мовай у Вялікім княстве Літоўскім.

3. На рубжы XIII—XIV стагоддзяў сфарміраваліся таксама рускі і украінскі этнасы, у кожнага з якіх быў свой палі-

тычны цэнтр — адпаведна Маскоўскае і Галіцка-Валынскае княства. Дарэчы, XIII—XIV, а потым і XV—XVI стагоддзі характэрныя для ўсёй часткі Вялікай Русі і жорсткай барацьбой спачатку Вялікага княства Літоўскага з Галіцка-Валынскай Руссю (у XIV стагоддзі яна называлася Малой Руссю), а ў XV—XVI стагоддзях — з Масковіяй. Гэта была не проста барацьба за землі і выгоды, гэта была палітычная барацьба за прыярытэт, лідэрства, уплыў.

У гады княжэння Гедыміна—1315—1340, а потым і Альгерда — 1341—1377 — у склад Вялікага княства Літоўскага ўвайшлі Валынь, Падолля, Кіеўскае княства, Северская і Чарнігаўская землі (мы маем на ўвазе, перш за ўсё, тэрыторыі, якія сёння з'яўляюцца ўкраінскімі). Дык вось, калі б у гэты час, гэта значыць у сярэдзіне і другой палове XIV стагоддзя, не існавалі ўжо самастойныя беларускі і украінскі этнасы, беларуская і украінская мовы, то ў межах Вялікага княства мяркуюмы распад старажытнарускай супольнасці і старажытнарускай мовы пайшоў бы ў напрамку паступовага стварэння агульных, нават адзіных рысаў

і прыкмет пэўнага «паўднёвазаходнерускага» этнасу і «паўднёвазаходнерускай» мовы. Такага не сталася, і факт гэты надзвычай красамоўны!

4. Такім чынам, «правобраз» беларусаў пачаў складацца задоўга да рубжы XIII—XIV стагоддзяў. Да якіх жа часавых глыбін узыходзіць пачатак яго складання? Думаецца, наспей час адмовіцца ад яшчэ аднаго стэрэатыпа ў навуковых даследаваннях, згодна з якім Старажытная Русь IX—XIII стагоддзяў безумоўна разглядаецца як адзіная дзяржава (нават адносна адзіная), а ў межах яе прызнаецца існаванне зноў-такі безумоўна адзінай старажытнарускай народнасці. Усё было, хутчэй, наадварот: тая Старажытная Русь, што паўстае перад намі ў летапісах, не была цэнтралізаванай дзяржавай. У яе межах пераважалі не працэсы этнічнай і моўнай інтэграцыі, а якраз этнамоўнай дыферэнцыяцыі. Добра вядомыя летапісныя падзеі, ад княжэння Алега ў Кіеве ў 882 годзе і да нашэсца манголаў, — гэта палітычная хроніка завяршальнага этапу існавання ўсходнеславянскай супольнасці, гэта апошні этап усходнеславянскага адзінства.

5. Пачатковы этап — гэтага адзінства, да IX стагоддзя, у летапісах амаль не адлюстраваны. У існаванні ж агульнаўсходнеславянскага адзінства сумняваюцца немагчыма. Той, хто думае інакш, прытрымліваецца загадка сфармуляванай

[Заканчэнне на 7-й стар.]

Гэта дае магчымасць зразумець галоўнага акуланта, калі ён пісаў у Смаленск: «Пачыраў дзіце загад не адпраўляць у Маскву ні аднаго транспарта інакш, як пад прыкрыццём 1 500 чалавек»; «напішыце генералам, што колькасць людзей, забіраемых у палон не прыяцельем, даходзіць штодзённа да некалькіх соцень». Першыя беларускія атрады ўзніклі яшчэ ў ліпені 1812 года. Асабліва вызначыліся сярэд іх атрад з вёскі Трасцяны з Ігуменшчыны (цяпер Чэрвеньскі раён). Партызаны арганізавалі напады на французў, разам з якіхварамі хавалі ў лясках і балотах ад захопнікаў хэрч, адзенне, фураж, маёмасць, каштоўнасці. Як пішаўца ў падручніках па гісторыі, паводле слоў сучаснікаў, у Барысаўскім паўвостраве сяляне нападлі на групы французскіх салдат, «знішчалі іх... тапілі ў рэках». Рускім войскам дапамагалі ўсім: аддавалі коней і падавы, ежу і фураж, збіралі і даставлялі звесткі пра варажюю армію.

Генерал Шарпанце пагражаў жыхарам Віцебска, што калі праз 2 гадзіны не будзе пастаўлена на бойню ад горада жывёла, горад падвергнецца вайняй экзекуцыі.

Войскі Жэрма Банарпарта разграбілі Гродна, Шчучын і іншыя беларускія гарады і вёскі. Луі Дау ў Марліёве: «Панове, імператар патрабуе ад вас трох рэчаў: хлеба, хлеба, хлеба».

А вось як пра Дау пішуць аўтары кнігі «Березина, год 1812-й» (Мінск, «Полымя», 1991): «...человек, отличающийся деспотическим нравом, но один из способных маршалов французской империи, превосходный стратег и тактик. Проявил себя под Салтановкой, Смоленском, Бородино». Прачытаеш такое, і стогнам пачынае заходзіцца і сэрца, і душа, але што да таго аўтарам кнігі Г. Мазінгу і Л. Ерусалімчыку, што кат Дау душы і абіраў беларускі народ, ён жа «адзін з самых здольных маршалаў...»

Усе захопнікі патрабавалі ад беларусаў даху, хлеба, мяса, грошай, каштоўнасцей, падпарадкавання і працы на іх. Але ў тым і веліч беларускага народа, што, прывычаны да

ўсяго, ён не царпеў насілля чужаземцаў над сабой і гарэла зямля пад нагамі французў і іх саюзнікаў.

І тут нельга не сказаць пра вядомага польскага генерала Яна Дамброўскага, які паспяхова абіраў беларускае насельніцтва для свайго і французскага войска, нішчыў сялянскі люд. Але потым яго і афіцыйная савецкая гісторыя, і асабліва польская, узялі ў лік выдатных людзей. Імя яго французы высеклі на Трыумфальнай арцы ў Парыжы. У беларускай гісторыі ўжо была такая з'ява, як з грабежніка і рабаўніка, забойцы, украінскага казака Себарына Налівайкі зрабілі нацыянальнага беларускага героя.

Асабліва ў апошні час «алілюю» Напалеону Банарпарту любіць спяваць нашы вучоныя. Леанід Лыч у артыкуле «Беларуская галгофа» так піша: «Рэальная надзея вярнуць штосьці з былой дзяржаўнасці ўзнікла ў беларусаў (I—M. M.) з нападом у 1812 годзе на Расію французскага імператара Напалеона Банарпарта. Гэта быў не толькі геніяльны (II—M. M.) палкаводзец, але і вялікі (III) палітык, які вельмі добра разумее (я і не ведаю, колькі клінікаў тут паставіць. — M. M.), што значыць для любога народа дзяржаўная незалежнасць».

Вялікае княства Літоўскае — гэта была выдатная аб'яднаццанка ў хітрага французскага імператара, каб дурчыць тых, хто гэтага жадаў. Не для тых, хто гэтага жадаў і народ, таго ён паланіў краіны і народы, каб потым даць ім свабоду, каб потым даць і смеху чыду і роўнасць. І смехна чыду і роўнасць таць тыя ці іншыя меркаванні вучоных, якія імкнуцца апраўдаць здрадніцтва польскіх панаў і іх радовітых беларусаў, ноў і іх радовітых беларусаў, якія нішчылі свае землі і свой народ, адбіралі ў гараджан і сялян апошняе і аддавалі усё французам і тым хацелі дагэдзіць ім.

І беларускі народ паўстаў супраць чужаземцаў. 22 чалавекі з славутага партызанскага атрада з вёскі Жарцы (пад Полацкам) пад кіраўніцтвам Максіма Маркава за доўлесць, адвагу і гераізм ўзнагародзілі крыжамі.

Жыхар горада Полацка Цімафей — гэта легендарная

асоба — быў захоплены французамі, але ўцёк ад іх, каб зноў помсціць ворагу, ён быў ўзнагароджаны сярэбраным медалём.

Побач з мужчынамі змагаліся жанчыны і падлеткі. За асаблівую адвагу ў бах з французамі быў уручаны медалё прыгоннай сялянцы Федоры Міронавай з вёскі Пагуршычына. Гісторыя захавала подзвігі Ф. Міронавай у документах: «Гасудар імператар ва ўзнагароджанне подзвігаў сялянкі Віцебскай губерні памешчыка Глазкі Федоры Міронавай, якая ў незабыўную вайну 1812 года, будучы неаднаразова пасланая ў Полацк для разведвання становішча неприяцеляў, зусім не баялася ахярэваць самім жыццём, але, кіруючыся адзінай дбайнасцю і любоўю да бацькаўшчыны, ішла на ўсе небяспекі, якія пагражалі ёй смерцю, і прыносіла адтуль дэкладныя і надзвычай карысныя для корпусу генерала ад кавалерыі Вігенштэйна звесткі, усеміласцівейша падароваў ёй пяцьсот рублёў грошай і сярэбраны аненскай стужцы медалё з надпісам «За карыснае», які дазваляецца ёй насіць. Ваенны міністр Канаўніцын. Лютага 4 дня 1816 года».

Так што першыя баі ў Расіі Напалеон Банарпарт прайграў на палях Беларусі.

Тут, на Бярэзіне, ён і скончыў свой няслучны шлях. Толькі ля вёскі Студзёнікі ён страціў палоннымі больш 30 тысяч чалавек. А сам уцёк у горад Сморгонь, дзе 23 кастрычніка (5 лістапада) перадаў кіраўніцтва войскамі Мюрату.

Пра Бярэзіну трэба сказаць больш. Бяздэрнасць кутузаўскіх генералаў здзізіла ўвесь свет. Напалеон уцёк «пад самым носам у праціўніка» (К. Клаузевіч). І я поўнасцю згодны з вывадам аб выніках Бярэзінскай аперацыі, якую зрабіў адзін з нямецкіх гісторыкаў таго часу:

«Бярэзіна! Ракавое імя, ракавое месца, дзе маглі скончыцца, але не закончыліся, а прадоўжыліся яшчэ на тры гады бедствы чалавецтва».

Бягляк з Сморгоні накіроўваўся ў Ашмяны, а перад яго позіркам паўстала змучаная і

спустошаная зямля. Насельніцтва Беларусі паменшылася ў два, а ў некаторых раёнах у тры разы. Параўнаем гітлераўскае нашэсце, дзе быў знішчаны кожны чацвёрты жыхар рэспублікі. Падкрэслію, французы былі паўгода, немцы — тры гады. Пасяўныя плошчы паменшыліся на 50 працэнтаў, засталася менш паловы хатняй жывёлы. У Віцебскай губерні зусім не стала коней. Я ўжо не пішу аб традыцыйнай беларускай гаспадарцы, якая была ў сучаснай разрусе, на месцы гарадоў і вёсак — руіны і паялішчы. Тут дастаткова прывесці такі факт: французы абкаралі славуію Слуцкую мануфактуру, дзе рабілі вядомыя на ўвесь свет паясы з золата, срэбра і шойку.

Чалавечая памяць змывае шмат. Перада мной ляжыць нядаўна выпушчаная брашура «Турыстычныя гостынцы і базы Беларусі». Дык вось у гэтым дэвідніку не адзначана ніводнага месца, звязанага з Айчынай вайной 1812 года, не дадзены ні адзін маршрут.

Айчынная вайна была пераможна закончана, і трэба было чакаць, што кожны атрымае паводле сваіх учынкаў. Хто змагаў супраць захопнікаў, павінны былі атрымаць царскія міласці. Хто здрадзіў Айчыне, павінен быў пакутаваць, быць асуджаны. Але ўжо 12 снежня Аляксандр I выдаў маніфест, у якім дараваў здраду панам і шляхце, а «сяляне, верны нам народ, няхай атрымае ўзнагароду сваю ад бога».

Князі, памешчыкі і падпанкі, якія аддана служылі французам, адразу зразумелі, што ім нічога не пагражае, а звярэл і пачалі траўлюць і насілле над героямі Айчынай вайны.

Пугі, кіі, бізуны, астрогі, катарга, адданне ў сады, Сібір, Сахалін, пакарэнне смерцю — вось чым абярнуліся для сапраўдных абаронцаў іх самаадданасць і патрыятызм. Аб гэтым, у прыватнасці, апавядае шырокавядомая пэзма Я. Баршчэўскага «Бунт хлопцаў».

Але асабліва трагедыя выпала на долю сялян-партызан з вёскі Жарцы, з якой 22 чалавекі былі ўзнагароджаны крыжамі за баі з французамі. Свае ўзнагароды яны прыма-

цвалі на шапкі. І як толькі гэта ўбачыў памешчык Жаброўскі, ён прышоў у шалёнства.

За тое, што яго прыгонныя насілі ўзнагароды, якімі былі адзначаны іх заслугі перад Айчынай, ён загадаў прывесці ўсіх на стайню, дзе даў загад распрануцца дэдала і пачаў з асаблівай лютацю іх збіваць пугай. Пры гэтым ён крычаў: «Вось вам свабода, вось вам крыж».

Жаброўскія і іншыя ведалі, што рабілі. За імі стаялі цар, войска, царква. Так, гісторыя захавала і гэты прыклад, які не ўпрыгожвае духоўны сан. Па асабістаму хадзінніцтву мінскага каталіцкага епіскапа мінскага губернатара загадаў аддаць пад суд сялян маёнтка Ратушчыцы Барысаўскага павета за збойства памешчыка Шэміста, які з асаблівай стараннасцю і дбайнасцю працаваў на напалеонаўцаў, за што і быў забіты.

У суд было прыведзена 15 чалавек. Сэрца замірае ад такой дзікай несправядлівасці і подласці ў адносінах да сапраўдных патрыётаў. Усе 15 былі асуджаны. З іх 13 мужчын і 2 жанчыны.

І таму хваляванні праз год пасля нашэсца французў пачалі ахопліваць шырокія слаі беларускага насельніцтва. Чыноўнік, пасланы суды для разгляду становішча, пісаў, што «па ўсіх вёсках... пачалі з'яўляцца новыя шкодныя задумы... сяляне напалатовае да ўсеагульнага абурэння. Тут кажучы, што робяць нажы». І царызм адрэагаваў неадкладна, накіраваў у гарачыя раёны войскі. Армія і прадухіліла народныя паўстанні на Беларусі пасля нашэсца французў.

Разарваная, змучаная зямля, ашуканы народ Беларусі вытрымалі і гэты цяжкі выпрабаванні, і пакуты. Але хто сёння пра іх помніць, як і пра пакуты ў час вайны 1812 года.

Народ наш помніць гітлераўскія злечыствы, але злечыствы Напалеона з цягам часу набылі арэол гераічных учынкаў. Засталося толькі ружы ад беларусаў ускласці на яго магілу... А прайшло ж усё 180 год дык што будзе праз 280!

Міхаіл МАЛІНОЎСКІ.

ПРЭМ'ЕРА ТВОРА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Побач са скульптурай Ефрасіні Полацкай на подыумах размясціліся і гарманічна дапаўнялі экспазіцыю дэкаратыўныя падсвечнікі выдатнай беларускай мастачкі Тамары Васюк. Зробленыя ў выглядзе двух купалаў храмаў розных памераў, яны арганічна ўводзілі ў вобразны лад архітэктуры мінуўшчыны, самі ж падсвечнікі з невялікімі залатымі ўстаўкамі-абразкамі нібыта даносілі да нас дух той эпохі, калі жылі і працавалі нашы асветнікі.

Адметнасцю гэтай выставы было тое, што ўсе творы жывапісу, графікі, скульптуры, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва рыхтаваліся спецыяльна для экспазіцыі. Упершыню глядач пазнаёміўся з нацюрмортамі Уладзіміра Хадаровіча «Мёд» і «Нацюрморт з абразом», якія ў экспазіцыі займалі галоўнае месца і нібы сустрэлі гледача. На процілеглым баку, у невялікай рэкрэацыі, размясціліся скульптурныя кампазіцыі выпускніка скульптурнага аддзялення Беларускай акадэміі мастацтваў Вадзіма Вераб'ева. Зробленыя ў метале і дрэве, а некаторыя вырабы спалучалі абодва матэрыялы, дробная пластика гэтага таленавітага скульптара на тэму нацыянальнага Адраджэння («Сцяг», «Стары герб», «Пахмурны месяц», «Абаронца зямлі»), у суседстве з міні-габеленамі Алены Атраховіч і вытанчанай графікай Анатоля Александровіча стварылі сапраўдны нацыянальны асяродак, надалі адметнасць камернай зале.

Нізкай невялікіх вясковых нацюрмортаў (трыпціх) і «Пейзажам з арэямі» вядомы мастак Уладзімір Кожух вяртаецца ў творчасці да вечнага і існага на зямлі — да сваіх каранёў. Ён не гоніцца за кан'юнктуру, а застаецца верным свайму мастакоўскаму выбару, клопоціцца пра духоўнасць нацыі, яе сапраўднае Адраджэнне. Гэта тычыцца і твораў Міколы Ісаенка — крэвіды «Пачатак мая», Валерыя Шкарубы «Цішыня», «Змярканне», Івана Рэя «Пейзаж».

Побач з вядомымі і сталымі майстрамі экспанаваліся творы маладых мастакоў Ф. Драгуна, А. Раўскага, В. Песіна, Я. Вахрамеева, І. Жука, якім уласцівы індывідуальны мастакоўскі падыход да з'яўлення і мастацкай формы. Прыемна адзначыць, што дзейнасць галерэі «Медэя»

будуецца не на чыста камерцыйнай аснове, экспанаванні твораў вядомых, найбольш купляемых аўтараў. У адрозненне ад іншых галерэй менавіта тут робяцца захады, каб адкрыць новае імя, падтрымаць пачаткоўца. Не так даўно, напрыклад, ладзілася персанальная выстава маладога мастака Івана Марцінчыка.

Галоўным крытэрыем тут з'яўляецца мастацкая вартасць твора, прафесіяналізм незалежна ад мастацкага ўхілу аўтара. Нават і на выставе «Прэм'ера твора» побач з рэалістычнымі працамі суседнічалі палотны самых розных мастацкіх напрамкаў, што між іншым толькі надавала галерэі адметнасць і цікавасць да яе як прафесіяналаў, так і шматлікіх гледачоў.

Без перабольшвання можна адзначыць, што на галерэі «Медэя» кожны раз адбываецца сапраўднае свята мастакоў і наведвальнікаў, дзе апошнія могуць набыць твор мастацтва. На гэты раз на адкрыцці ўсіх прысутных прыемна здзівіла суседства твораў мастацтва з дэкаратыўнымі кампазіцыямі з жывых кветак. Трэба адзначыць, што гэтае свята разам з беларускімі мастакамі і шматлікімі наведвальнікамі адзначылі і прадстаўнікі дыпламатычнага корпусу замежных краін, акрэдытаваныя ў Мінску.

Уладзімір СІВУХА.

НА ЗДЫМКАХ: у галерэі «Медэя» работы з выставы.

СКРОМНАЕ ЗАЧАРАВАННЕ БУРЖУАЗІІ

ЭКЗАМЕНЫ НА ВЫЖЫВАЛЬНАСЦЬ

Апошнія дні мая — пара іспытаў, заключных і адказных акордаў навучальнага года. Гучалі яны і ў школах агульнага музычнага навучання, якія разам з мастацкімі і харэаграфічнымі ўтвараюць цэлую сістэму навучання з 681-й адзінкі. (Яна падпарадкоўваецца Міністэрству культуры і існуе асобна ад сярэдніх агульнаадукацыйных школ, што належаць да Міністэрства народнай адукацыі). Гэтая сістэма заклікана яшчэ з часоў пасляваенных вырашаць на працягу сямі гадоў двухадзінную задачу: ажыццяўляць эстэтычнае выхаванне дзіцяці і даваць яму, суадносна з яго здольнасцямі, першапачатковыя веды для набывання прафесіі музыканта.

Да тыпу такіх школ адносіцца і музычная школа № 2 імя М. Аладава, куды я завітаў на выпускныя экзамены ў падрыхтоўчым, ці «нулявым» класе. Школа — базавая, яна «прыпісана» да музычнага вучылішча, якое на яе вопісе праводзіць метадычную работу. Паказальны тут такі факт, што адна трэць усіх выкладчыкаў, а іх каля сотні чалавек, з'яўляюцца выпускнікамі гэтай жа школы. Ёй больш за сорок гадоў, пераехала са старога і пасялілася ў новым цудоўным будынку, дзе ёсць добрыя ўмовы для пільных заняткаў па класах баяна, фартэпіяна, балалайкі, цымбалаў, домры, ударных, духавых і шматлікіх інструментаў, з выдатным падборам майстроў-педагагаў і шматлікімі вучнямі — пераможцамі рэспубліканскіх і іншых конкурсаў. І сама ідэя размяшчаць падобныя ўстановы ў мікрараёнах, дзе на дваццаць тысяч жыхароў адзіным месцам культурнага адпачынку з'яўляецца відэасалон, дзе вулічнае выхаванне з «апорай» на культ долара, кулака і п'янства разам з разгулам памаладзеўшай сексуальнай рэвалюцыі значна перасягае ўсе педагагічныя віды і формы ўздзеяння на юначыя душы, выглядае вельмі ўдалай. Школа мае нават свой орган. (І калі ты, паважаны чытач, не адкладзеш гэтае чытанне ўбок, мы яшчэ вернемся да размовы аб ім).

Тое, што і як выконвалася на экзаменах маленькімі музыкамі, дадало майму настрою шмат мажорных нотаў. Трэба было бачыць, з якім стараннем і зацікаўленасцю здавалі яны першыя ў сваім жыцці іспыты, якім натхненнем гарэлі іх вачанятны. Колькі сілы і ўпэўненасці надавала ім усведамленне таго, што яны могуць іграць, рабіць першыя крокі ў таямнічы свет музыкі, які адкрывае сваё харавое толькі ім. І нават у гэтых першых спробах ужо прасяквалі «божыя іскры»... На вялікі жаль, не аб іх лаводзіцца гаварыць.

Стыхія татальнага перабудовачнага разбураўня і разграблення ламае і крышцы ўшчэнт усё, што трапляецца пад руку, без перадыху заклікаючы да пераходу на новыя рыначныя адносіны. Дабралася яна, вядома, і да музычных школ. Дарэчы, і сам гэты «нулявы» клас быў створаны, каб неяк падняць заробак настаўнікаў, які сёння намнога не дасягае заробковай платы рабочага, не кажучы пра бізнесмена. (Хто гэтага не ведае? Сваім шалёным ціскам матэрыяльнага «слупа», неаднолькавымі стартавымі ўмовамі стыхія ўганяе ў друз разбуранага «старога свету» перш-наперш пенсіянераў, інвалідаў, студэнтаў, інтэлігенцыю — гэту інтэлектуальную патэнцыю дзяржавы).

Праўда, плата за навучанне спачатку была невялікая, затым у падрыхтоўчых класах рэзка падскочыла да ста рублёў, а ў наступным годзе гэты скачок, па самых прыблізных падліках учарашняга дня, будзе ў пяць разоў вышэйшым. І бацьку, які чамусьці да гэтага часу не стаў прадпрымальнікам, даведзецца добра падумаць, перш чым аддаць свайго таленавітага нашчадка ў музычную школу. Падумаць і ўлічыць, што п'яніна каштуе мінімум 24 тысячы рублёў, раяль — 340 тысяч. «Фанерная» гітара Барысаўскай фабрыкі музычных інструментаў цягне на тысячу з гакам. Вы хочаце зрабіць індывідуальны заказ? Плаціце пяць тысяч. Урэшце няма цяжкасцей, каб здабыць і клявоўную гітару, калі маеце 15 ты-

сяч. У гадзіну, вольную ад урокаў і рэпетыцый, настаўнікі з двух прапанаваных струн плятуць адну...

Даражачыя білеты ў канцэртныя залы, як і арганізацыя паказаў і конкурсаў. Каб скараціць транспартныя расходы пры правядзенні адборачнага тура, журы конкурсу духавой музыкі выязджала ў кожную музычную школу асобна...

Але думаць трэба не толькі бацькам. І, здаецца, разумных галоў не бракуе. Адно колькі людзей працуе над фарміраваннем бюджэту для патрэб культуры: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў, Міністэрства культуры, мясцовыя органы ўлады. Але па-першае, ужо прыняты да выканання бюджэт проста не паспявае карэкціравацца, даганяць рост цен і паказчыкі інфляцыі. Па-другое, яго размеркаванне ажыццяўляецца па даўно і сумна вядомай тэхналогіі. Фінансавыя асігнаванні на культуру месціцца ў адным артыкуле бюджэту, разам з адукацыйнай і аховай здароўя. Ёсць агульная сума, якая потым дзеліцца на часткі, і што застаецца — накіроўваецца мясцовымі ўладамі ў культурную сферу. Той жа астаткавы прынтцып! Дадайце да яго яшчэ і суб'ектыўны фактар: хто з кіраўнікоў той ці іншай установы найбольш пераканаўча дакажа, што яго клопат самы востры, той і атрымае больш...

Назіраецца і тэндэнцыя да змянення сеткі музычных школ, якіх у гэтым навучальным годзе на 30 стала менш, пераважная іх колькасць закрылася ў калгасах.

Цяпер гаворка не ідзе аб адкрыцці нечага новага. Галоўнае захаваць тое, што ёсць, — кажа вядучы спецыяліст аддзела навучальных устаноў і кадраў Міністэрства культуры РБ Валерый Выстаўкін. — Мы шукаем выйсце са складанага становішча. Напрыклад, калі сям'я не ў стане прыдбаць п'яніна, робім так, каб дапамагчы ўзяць яго напрокат. У выхадныя дні ладзім рэпетыцыі. Трэба пашыраць такую работу, як спонсарства. Скажам, ва Уруччы (адзін з мікрараёнаў Мінска) на базе агульнаадукацыйнай школы спонсары адкрылі музычную.

Становішча будзе пагаршацца з кожным днём. Ніхто не можа прагназіраваць сітуацыю. Са свайго боку, мы разглядаем пытанне аб стварэнні музычных школ такога тыпу непасрэдна пры музычных вучылішчах. Другі напрамак — заснаванне музычных ліцэяў пры найбольш моцных школах. Вось ужо год такі ліцэй існуе ў былой школе № 1 г. Магілёва. Для ліцэяў лягчэй будзе канцэнтравать сродкі, падабраць больш падрыхтаваных выкладчыкаў.

У Беларусі ёсць школы з багатымі традыцыямі і аўтарытэтам, такія як Салігорская, Пінская, Барысаўская, некалькі мінскіх, якія пры ўсякім раскладзе будучы існаваць. Школы ж сістэмы міністэрства, мяркую, будуць займацца прафесійнай падрыхтоўкай, а функцыі агульнаэстэтычнага выхавання прыойдуць у агульнаадукацыйную школу. — лічыць галоўны спецыяліст таго ж аддзела Аляксандр Сасновіч.

Пры гэтым жа міністэрстве ёсць і спецыяльны фонд для развіцця культуры. Загадам міністра выдзелены імяныя стыпендыі для вучняў, якія стануць пераможцамі міжнародных конкурсаў. Тым не менш зразумела: дзяржава ў нашых варунках не здольна поўнацю забяспечыць жыццядзейнасць культурных устаноў. З тых трох працэнтаў, якія па закону павінны выдзяляцца на мэты культуры, яна асігнуе ўсяго 1,4.

Ды якой бы несправядлівай, злосьнай, эгаістычнай ні выглядала Іа змега de Kuzka, мама нашага добрага знаёмага Кузькі, якую паказвае нам крызіс, нельга не адзначыць: на квітнечым дэмакратыі і дабрабытам Захады і музычная адукацыя, і інструменты, і білеты — рэч дарагая, даступная далёка не ўсім. А рыначная эканоміка, прадпрымальніцтва намі выбраныя як арыенцір. Па ўсім відаць, што і ў гэтую адукацыйную сістэму прыйдзе многаўкладнасць: дзяржаў-

(Заканчэнне на 8-й стар.)

ЭКЗАМЕНЫ НА ВЫЖЫВАЛЬНАСЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 6-й стар.).
 ния школы, спонсарскія, прыватныя, хтосьці гаворыць ужо і аб элітарных. Цяперашнім часам спрэчка, не так даўно дужа модныя, накітал таго, хто больш патрэбен — «фізікі» ці «лірыкі» — вырашаюцца адназначна: грошы! Таму шмат што будзе залежаць і ад калектываў музычных школ, ад іхняй ініцыятывы, вынаходлівасці. Хоць можа зразумець загадка аддзялення струнных народных інструментаў школы, аб якой гаворка, Льва Маеўскага і намесніка дырэктара Алісу Гайдарэнка: «Што, на дзеціх зарабляць?» Магчымасці вельмі абмежаваныя. Адзін з самых «апераўных» спосабаў у арсенале кіраўніцтва — узяць спіс вучняў, глянуць, дзе працуюць бацькі, і папрасіць іх дапамагчы. З кожнага па нітцы — школе на кашулю... (Але ўсталяваць і настроіць памянёны вышэй арган, кашулі не хопіць, дарага! А тут нечакана заявілі свае правы на яго вернікі аднаго з насцёлаў Віцебскай вобласці. Маўляў, вяртайце нам інструмент. Як мне сназаў дырэктар школы

Балеры Арэшкін, арган ніколі не быў у тым краі ўжо таму, што ён — вытвораны ад двух разламаных і выкінутых зусім у іншым месцы. І быў сабраны рукамі настаўнікаў. Няма супадзення і па колькасці рэгістраў. Справа вышывальца, а пыталнік застаецца).

Падумалася мне, што, каб дзеці не варыліся ў сваім саку, якраз да месца было б супрацоўніцтва і кантакты з замежнымі суайчыннікамі, у першую чаргу з Беластоцчынай. На разе Мінская музычная школа № 2 багата майстэрствам цудоўных калектываў: харамі розных узростаў, у тым ліку і настаўніцкім, танцавальным ансамблем, ансамблем гітарыстаў і г. д., якія грэх не паказаць самай патрабавальнай аўдыторыі. Падаю яе, школы, адрас: **Беларусь, Мінск, 220047, вул. Ангарская, 88.**

Тым не меней няма ўпэўненасці, што праз некаторы час не змоўкнуць у прыгожым школьным асабняку музыкі і песні, што не зоймуць яго дзелавыя офісы. Што за бяда... Мы адабралі ў дзяцей здароўе чарнобыльскім

«нанцэртам», адабралі цукеркі і цацкі прафанацыяй і некампетэнтнасцю, адбярэм і скрыпку ў Сымона-музыкі... Пакуль што і дзядзькі-кіраўнікі, і мы, дарослае спадарства, — выканаўцы, па экзаменах на выхаванне атрымліваем тлусты кол». Каб не сталася, што сваім стасункам да духоўнасці, гэтымі 1,4 працэнта, якіх не хопіць і

на жалобны марш па развіццю культуры, уваб'ём яго, асінавы (перафразіруючы вядомы выраз), у «магілу» і дзяржавы, і суверэнітэту, і нацыі.

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: на экзамене ў музычнай школе № 2 г. Мінска.

СПОРТ

У былым Саюзе і за мяжой стартвалі беларускія спартсмены ў многіх спаборніцтвах. І амаль заўжды вярталіся дамоў з высокімі ўзнагародамі. Назавём толькі некалькі стартуў, дзе вызначыліся прадстаўнікі нашай краіны.

У ШТУТГАРЦЕ — СЕРАБРО

Толькі зборнай камандзе Балгарыі ўступілі спартсменкі Беларусі на першынстве Еўропы па мастацкай гімнастыцы, якое прайшло ў Штутгарце. Найбольшую колькасць ачкоў прынесла нашай камандзе мінчанка Ларыса Лук'яненка.

ЗВЕРАВА — ЧЭМПІЁНКА ФРАНЦЫІ

Адкрытае першынство Францыі штогод збірае мацнейшых тэнісістаў свету. Сярод мужчын нікому са спартсменаў краін СНД не ўдалося дайсці да прызёраў. Затое (і ўжо каторы раз!) па-

радавала мінчанка Наталля Зверава. Беларуская спартсменка ў пары з амерыканкай Джырджы Фернандэс стала чэмпіёнкай Францыі.

БУКЕТ ПЕРАМОГ

Альтэрнатыўныя першынствы Еўропы па самба прайшлі ў Маскве і Кіеве. І азнаменаваліся яны цэлым букетам перамог спартсменаў Рэспублікі Беларусі.

Назавём імяны чэмпіёнаў: Ірына Емяльянава, Мікалай Цыгандавін, Націк Бартраў, Уладзімір Чарняк, Уладзімір Емяльянаў, Людміла Бядрыцкая, Іна Казанцава, Вераніка Казлоўская.

Зусім нядаўна прайшло і сусветнае першынство сярод юніёраў. Званне пераможцаў заваявалі Ангэла Савейка і Алена Карыцкая.

НЯМА АСІЛКАУ МАЦНЕЙШЫХ

Калі на яках-небудзь спаборніцтвах удзельнічаюць беларускія штангісты Аляксандр Курловіч і Леанід Тараненка, пытанне аб пера-

можцы ў супервагавой катэгорыі практычна вырашана: мацнейшых за нашых асілкаў няма ў цэлым свеце. Справа ў іншым — хто будзе першым і хто другім. Часта, як кажуць, яны мяняюцца ролямі. У апошні раз на чэмпіянаце СНД, які прайшоў у Санкт-Пецярбургу мацнейшым стаў Аляксандр Курловіч. Сярэбраную ўзнагароду заваяваў Леанід Тараненка.

З ДУМКАМІ ПРА БАРСЕЛОНУ

Добрай рэпетыцыяй перад Алімпійскімі гульнямі ў Барселоне сталі спаборніцтвы лёгкаатлетаў розьгрышу «Гран-пры» ў Севільі.

Моцная каманда СНД перамагла ў многіх відах. У кампаніі асаў анаваліся і прадстаўнікі нашай рэспублікі.

Так Ігар Асташковіч з Гродна далей за ўсіх ішоў молат — 84 метры 62 сантыметры. Гэта лепшы вынік сезона ў свеце. А мінчанка Наталля Шыкаленка вызначылася ў кіданні камя: 66 метраў 92 сантыметры.

Лета — пара адпачынку, паходаў, рыбалак.

Фота А. ВАЛЯНЦІНАВА.

З НАРОДНЫХ ПЕСЕНЬ

КАЛЯ МАЙГО ЦЕРАМА

Каля майго церама*, каля майго новага бітая дарожкачка, тапаная сцежкачка. Туды ішлі малойцы, у гуселькі йграючы. У гуселькі йграючы, песенькі спяваючы. Як зачула дзевіца, як зачула красная, У цераме седзачы, кашулечку шыючы. Прасілася дзевіца а у роднай маманькі: — Пусці мяне, мамачка, пусці мяне, родная, З церама на ганачан гуселек паслухаці, Гуселек паслухаці, песенак наўчыціся.

* Першая палавіна кожнага радка паўтараецца.

А УЧОРА Я ДУМАЛА

А учора я думала* і сёння думаю: Мне з мамкай не жыці, У садок не хадзіці. У садок не хадзіці, Цвяточкі не рваці. Цвяточкі не рваці, Вяночкі не віці. Адзін была звiла, Я й той не знасіла, Я й той не знасіла, Сястрыцы падарыла: — Сястрыца радная, Да насі вяночак, Да насі вяночак, Нонешні гадочак.

* Кожны радок паўтараецца.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ПРАСПЕКТ Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
 Індэкс 63854. Зак. 1116.
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12